

1990 2020 arası Türk Amerikan askeri ilişkileri

1. Körfez savaşı

İran-İrak savaşı 20 Ağustos 1988'de sona erdi. Amerika, İsrail, SSCB, Avrupa ve Arap ülkelerinden 50 devletin doğrudan destek verdiği Saddam, istenilen sonucu alamamış ve İslam İnkılabı'nı geriletememişti. İslam Devrimi çok büyük ekonomik ve insanı kayıplar vermesine karşın savaştan siyasi ve sosyal olarak güçlenmiş ve birleşmiş olarak çıkmıştı. Amerika, İslam İnkılabı'nı sadece bölge için değil "küresel müesses nizam" için de tehdit ve tehlike olarak görüyordu. İslam İnkılabı ontolojik olarak antiemperyalist ve anti Amerikancı idi. Velayeti Fakih / Mehdeviyet ideolojisi ile müesses nizama alternatif sunuyordu. Amerika, İslam Devrimi'nin ön alınmazsa bölgesel ve küresel nasıl bir etkiyi tetikleyeceğini öngörüyordu. Saddam'ın başaramadığı ön kesme, barikat olmayı bizatihi komuta etmek için bölgeye yerleşmek isteyen Amerika, 2 Ağustos 1990'da Irak'a saldırdı. Amerika öncülüğünde Batının Irak'ı işgal hareketi retorik bir tuzakla "1. Körfez Savaşı" olarak adlandırıldı.

Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, SEİA (Savunma ve Ekonomik İşbirliği) Anlaşması çerçevesinde tüm üs ve limanları Amerika'nın kullanımına açtığı gibi Türkiye'nin (sonu tam olarak nereye varacağı belli olmayan) bu savaşa aktif olarak katılmasını savunuyordu.

Özal, tipik bir "Osmanlıcı, muhafazakâr, milliyetçi" tavrı ile Batılıların kışkırtması ile hesapsız kitapsız bir serüvene dalarak güya Musul ve Kerkük'ü Türkiye'ye katacağı. Amerika yemliyordu. Muhafazakar ve milliyetçi çevrelerin iştahı kabarmıştı. Tam bu noktada Türkiye'de daha önce hiç örneği olmayan bir ilk gerçekleşti. Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay istifa etti. Torumtay, "inandığım prensiplere ve devlet anlayışımla hizmete devamı mümkün görmediğim için istifa ediyorum" diyerek 3 Aralık 1990 günü görevinden ayrıldı. Torumtay büyük bir sağduyu ve özveriyle cumhurbaşkanının gözü kapalı dalmak istediği Irak (belki de İran) ile savaşı Genelkurmay Başkanlığından istifa ederek engellemişti. İstifasından 4 yıl sonra anılarını yazdı ve konuya ilişkin şunları söyledi; "Bir ülkenin savunma dışında bir savaşa girmesi, bağımsız ve egemen milletlerde, o ülkenin kendi milli iradesiyle olur. İttifak içerisinde dahi, o ittifakın gerektirdiği yükümlülükler milli menfaat ve hedeflerle bağdaştırılarak milli siyaset doğrultusunda, yine milletin kendi iradesiyle ve yetkili organları ile savaşa girme kararı verilir. Aksi takdirde, başka ülkelerin milli menfaatleri doğrultusunda bir savaşa sürüklenmiş olunur. Savaş millet için bir zorunluluk olmadıkça bir cinayettir."

Torumtay Paşa " Bu savaş bizim savaşımız değil bu Amerika'nın Savaşı Amerika'nın çıkarı için savaşa girmek için cinayettir" diyerek hem savaşın mahiyetini ortaya koymuş ve hem de Türk ordusunda antiemperyalist anti Amerikancı damarın her zaman her makamda var olabileceğini tarihe kayıt düşmüştür.

Çekiç güç

1. Körfez Savaşı'nın resmi olarak sona erdiği 28 Şubat 1991'den birkaç gün sonra 5 Mart 1991'de Irak kuzeyinde Süleymaniye'den başlayarak yayılan bir Kürt ayaklanması çıktı. Kısa zamanda milliyetçi, İslamcı ve komünist partilerin birlikte hareket etmesiyle Musul dışında tüm Kuzey Irak Kerkük dahil olacak şekilde Kürtlerin kontrolüne geçti. Saddam'ın toparlanarak kısa sürede çok sert karşılık vermesi üzerine 5 Nisan 1991'de Birleşmiş Milletler 36. paralelin kuzeyi uçuşa yasak bölge ilan etti.

İrak'ta bu gelişmelerin yaşandığı süreçte Amerika'nın öncülüğünde Amerikan, İngiliz, Fransız ve Türk askerlerinden oluşacak bir birliğin Irak Kürtlerini kuzeyden korumak amacıyla "Huzur Harekatı (Operation Provide Comfort))" adıyla Türkiye'nin Güneydoğu'suna yerleştirilmesine karar verildi. Bu Harekatı uygulayan Amerikan birliğinin "Kalkık Horoz / Poised Hammer" olan adı Türk kamuoyunda tepkilere neden olabileceği endişesiyle "Çekiç Güç" olarak tercüme edildi.

IKBY (Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi)'nin Ekim 1991'de ilan ettiği de facto özerkliğin gelişimi, PKK'nın tüm Doğu ve Güneydoğu boyunca yerleşmesi ile PJAK ve PYD'nin temellerinin atılmasında "Çekiç Güç"ün rolü her zaman tartışılmıştır.

14 Ocak 1992 günü Türk basınında çıkan haberlerde Cudi Dağı'nda kısırılan PKK'lılara Diyarbakır'dan kalkan ABD helikopterlerinin attığı 27 çuval malzemenin olay yerine PKK'dan önce varmayı başaran bir Türk timi tarafından ele geçirildiği haberleri vardı. Amerikalılar olayı doğruladılar ancak malzemenin yanlışlıkla atıldığını söylediler

Adı birçok karanlık olay ve komplo ile anılan çekiç gücün görevine ancak 31 Aralık 1996'da (Necmettin Erbakan Başbakanlığındaki Refahiyol hükümeti döneminde) son verilmiştir.

Uğur Mumcu suikastı

24 Ocak 1993 günü Ankara'da arabasına yerleştirilen C4 tipi bir bombanın uzaktan kumanda ile patlatılması sonucu öldürülen Uğur Mumcu Türk kamuoyunda popülaritesi ve etkinliği yüksek bir gazeteci yazardı. Uğur Mumcu, Türkiye'de sol düşüncenin amiral gemisi konumunda olan Cumhuriyet Gazetesi muhabir ve köşe yazarıydı. Uğur

Mumcu suikastı Türk toplumunda infial denebilecek bir etki yarattı. Özellikle 12 Eylül askeri darbesinden bu yana sistematik bir sindirme ile karşı karşıya olan sol fraksiyonlar (ve onlarla bağlantılı Alevi gruplar) olayı kendi fikirlerine karşı işlenmiş bir cinayet olarak ele aldılar.

Uğur Mumcu'nun cenazesi Türkiye'de İslam Devrimi'nin kitlesel olarak hedef alındığı ilk toplumsal olaydır.

Cenazeye katılan devasa topluluk defalarca "mollalar İran'a" sloganları attılar.

Hiçbir zaman aydınlatılmayan suikastın arkasında MOSSAD ve kontrgerillanın olduğu birçok araştırmacı tarafından dillendirilmiştir. Mumcu ölmeden önce CIA- PKK, İsrail- Barzani, Türkiye üzerinden Kuzey Irak'a silah sevkiyatı ve kontrgerilla üzerine çalıştığı gerek ailesi ve gerekse çalışma arkadaşları tarafından açıklanmıştır. Yine aynı kaynaklar Barzani-İsrail-Öcalan ilişkisini incelediği son kitabının ölümü ile yarıda kesildiğini söylemişlerdir. İlerleyen yıllarda ağabeyi Ceyhan Mumcu MOSSAD ve Barzani ilişkisi üzerine yazdığı yazılar sonrası "ölümüne yakın bir zamanda İsrail Büyükelçisini ısrarla kardeşi Uğur Mumcu ile birebir olarak görüşmek istediğini ancak Uğur Mumcu'nun uzun süre tek görüşmeyi kabul etmemesine rağmen en nihayetinde görüşmenin gerçekleştiğini" söylemiştir.

Uğur Mumcu cinayeti ilerleyen yıllarda (1999-2000) Tevhid-Selam ya da Tevhid-Selam Kudüs Ordusu adı ile Lübnan Hizbullah'ın Türkiye uzantısı olduğu ve İran istihbaratınca yönlendirildiği iddia edilen (uydurma) bir örgüt tarafından işlendiği iddia edildi. Sıradan hayat ve işlere sahip bir dizi insan tutuklanarak ağır işkenceler maruz kaldılar. Operasyonu çekenler, hiçbir zaman var olmayan örgüt ve var olmayan örgütün cinayetleri ile toplumda bir algı peşinde idiler. Hiçbir delilleri olmamasına rağmen devlet ve medya gücünü kullanan (asker-sivil kontrgerilla) maalesef o dönem için kamuoyunda oluşturulmak istenen algıyı belirli bir oranda tesis etmiştir. Mumcu suikastı ve ardından yürütülen gerek emniyet gerek siyasi ve gerekse algı operasyonları, Türkiye'de birçok gazeteci ve araştırmacı tarafından kontrgerillanın 90'lı ve 2000'li yıllar boyunca Türkiye'de ne denli etkin olduğunu gösteren en önemli olay olarak gösterilmiştir.

Eşref Bitlis ve Adnan Kahveci'nin şüpheli ölümleri

Türkiye Uğur Mumcu suikastının şokunu atlatmadan 5 Şubat 1993 günü Maliye Ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci'nin şüpheli bir trafik kazası, 17 Şubat 1993 günü de Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in şüpheli bir uçak kazasında ölümleri ile sarsıldı.

Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis, 7 Şubat 1993'te kamuoyuna "İncirlik üssünden kalkan uçakların PKK'ya yardım dağıttığını" beyanat verdikten 10 gün sonra 17 Şubat 1993 günü içinde bulunduğu uçağın henüz aydınlatılmayan bir nedenden dolayı Ankara şehir merkezine düşmesi sonucu yaşamını yitirdi. Eşref Bitlis kamuoyunda "Kürt meselesinin askeri yöntemlerle değil ancak sivil ve demokratik yollarla ve bölgesel işbirliği ile çözülebileceğini" savunan görüşleri ile tanınıyordu.

5 Şubat 1993 günü şüpheli bir trafik kazasında ölen Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci'nin de ölümünden önce cumhurbaşkanına "Kürt meselesinin ancak demokratik yollarla çözülebileceğine dair bir rapor sunduğu, Doğu ve Güneydoğu'nun ekonomik olarak kalkındırılması için ciddi bir plan hazırlığı" kamuoyunca bilinmektedir. 1993 yılı Türkiye Cumhuriyeti tarihinde birçok yönüyle en karanlık yıllarındandır. 1993 olayları şimdiye kadar bahsettiklerimizle sınırlı değildir.

17 Nisan 1993 günü Cumhurbaşkanı Turgut Özal (Resmi raporlara göre) kalp krizi sonucu öldü. Türk kamuoyunda o gün bugündür Turgut Özal'ın zehirlenerek öldürüldüğüne dair yoğun bir algı vardır. 24 Mayıs 1993 günü Bingöl'de 33 silahlı er PKK tarafından katledildi. Temmuz 1993 günü Aleviler (ve sol fraksiyonlar için) her biri sembol isimler olan ozan, şair, düşünür ve sanatçılardan oluşan 33 kişilik bir grup Sivas'ta kaldıkları Madımak Oteli'nde İslamcı, muhafazakar, milliyetçi grupların kitlesel baskını ile yakılarak öldürüldü. Bu olaydan 3 gün sonra 5 Temmuz 1993 günü PKK, Erzincan'ın Başbağlar köyünde 33 sivil katletti ve katliamı Madımak (Sivas) katliamının intikamı olarak yaptıklarını deklare etti. Mağdur ve mazlum olan Aleviler bir anda kamuoyunda PKK ile ilişkilendirilerek suçlu durumuna düşürüldüler. İslamcı, muhafazakar, milliyetçi cenahların sorgulanması ise gerçekleştirilemedi.

Tüm bu olaylarda kontrgerillanın rolü her zaman tartışıldı. Ayrıca olayların tümünde kolluk kuvvetlerinin bilerek ya yanıltılarak ihmalinin olduğu iddiaları da gündemden hiç düşmemiştir.

1993 yılı olaylarını bir kısım gazeteci ve araştırmacı örtülü bir darbe olarak ele almıştır. Bu kişiler, İran, Irak, Suriye ve Türkiye dörtgeninde bulunan "Kürt Meselesi"nin Amerika'nın dayattığı şekilde değil de bölgesel, yerel ve demokratik dinamikler ile çözülmesi gerektiğini savunan askeri, sivil ve medya kanatlarının tasfiye edildiğini, tüm zamanlarda statüyü temsil eden Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanlığına Amerika'da yetişip bir nevi atama yoluyla Türkiye'ye dönmüş olan Tansu Çiller'in başbakanlığı ve onlarla tam uyumlu olan Doğan Güreş'in Genelkurmay Başkanlığında Amerikan çizgisinde yürütecek bir yönetim tesis edildiğini iddia etmektedirler.

28 Şubat 1997 Postmodern Askeri Darbesi

Türkiye'de gerek iç ve gerekse dünya siyasetini emperyalizm ve siyonizm (Amerika ve İsrail) üzerinden okuma, izah etme politik duruşunu siyasi çizgi olarak belirleyen muhafazakar ilk siyasetçi Necmettin Erbakan'dır. Necmettin Erbakan'ın lideri olduğu Refah Partisi, Aralık 1995 genel seçimlerinde yüzde 21,4 oy oranı ile birinci parti çıktı. Erbakan, (Tansu Çiller'in liderliğini yaptığı) Doğru Yol Partisi ile koalisyon hükümeti kurarak Başbakan olarak 28 Haziran 1996'da göreve başladı.

Refahiyol Hükümeti / Necmettin Erbakan yönetimi ilk günden itibaren yoğun bir medya, STK, akademi ve askeri baskı altına alındı. Tüm muhalefet ve karşı koyuşların temelinde Erbakan'ın "irtica" ile suçlanıp "laiklik"i tehlikeye düşürdüğü iddiası vardı.

Erbakan ve parti kurmaylarının şahsi bir takım gereksiz ritüel takıntıları vardı ama bunların hiçbiri Türk kamuoyunun ve Türk siyasetinin yabancı olduğu şeyler değildi. Hükümetin henüz üçüncü ayı bile dolmamışken en üst askeri yetkililer ipe sapa gelmez beyanatlar ile hükümeti yıpratıyorlardı. 1 Eylül 1996 tarihli gazetelerde Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Karadayı'nın "İran'da generaller Humeyni hareketinin irticanın kendisi olduğunu fark ettiğinde iş isten geçmişti" beyanatu manşetti. "Türkiye İran olmayacak!" artık neredeyse her toplantının her etkinliğin klik sloganı haline gelmişti. STK'lar, üniversiteler muhalefet, ordu her gün laiklik vurgusu yapıp, irticaya geçit verilmeyeceği açıklamaları yapıyorlardı.

Süreç nihayetinde 28 Şubat 1997 günü yapılan aylık MGK (Milli Güvenlik Kurulu) toplantısında askerlerin (ve örtülü olarak dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in) hükümete bir muhtıra vermesine uzandı. Bu muhtıra "28 Şubat Postmodern Askeri Darbesi" olarak isimlendirildi. Sonra hükümet üzerinde ordu ve ordunun kontrol ve yönlendirmesinde STK, akademi ve medya baskısı katlanarak devam etti. Bu kervana ilerleyen günlerde iktidar ortağı Doğru Yol Partisi'nin vekilleri hatta bakanları da katıldı. Nihayetinde hükümet işlemez hale gelince Refahiyol Hükümeti / Necmettin Erbakan başbakanlığı yaklaşık 12 ay sonunda 30 Haziran 1997'de istifa ile sonlandı.

Türkiye kamuoyunda 28 Şubat Postmodern Darbesini sevinçle karşılayan medya sermaye, STK, akademi, ordu ve diğer çevrelerden geniş bir yelpaze oldu. Bunlar Erbakan'ın irticai faaliyetleri ile Türkiye Cumhuriyeti'nin laik yapısına tehlikeye düşürdüğünü ve ordunun buna daha fazla müsamaha göstermeyerek raydan çıkmış treni yola koyduğunu savunmaktadırlar. 28 Şubat Postmodern Askeri Darbesine gerek parti aidiyeti gerek demokratik hassasiyetler ve gerekse diğer nedenlerden itiraz edenler de "Erbakan'ın irticai bir faaliyette bulunmadığını hatta gerçek bir laiklikten bahsedilecekse bunun ancak Erbakan'ın politikalarının olduğu" savı ile karşı koymaktadır. 28 Şubat Postmodern Askeri Darbesinin arka planında Amerika'nın olduğu mağdurlar tarafından mutlak bir kabuldür. Darbe taraftarı olanlar bile Amerika'nın desteğini itiraf etmek zorunda kaldılar. Burada daha önceki darbelerle ilgili olarak sorduğumuz kritik soru devreye giriyor; "gerçekten Amerika Türkiye'deki irtica ve laiklik çekişmesinde laikliği arkalayarak (sırf böylesine masum bir nedenle) mı darbeye destek verdi?"

Amerika açısından darbelerin gerçek nedenini kamuoyu ve halktan saklayabilmek, darbenin kendisinden daha önemlidir. Refahiyol Hükümeti göreve başlayınca Necmettin Erbakan başbakan olarak ilk yurtdışı gezisini İran'a gerçekleştirdi. İran'la ciddi büyüklükte ekonomik ve işbirliği anlaşmaları yaptı. İran'ın da dahil olduğu nüfusu en kalabalık sekiz İslam ülkesi ile "D8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı" nı kurdu. Türkiye Güneydoğu'nda faaliyet göstermekte olan "Amerikan Çekiç Güç Harekatı"na son verdi ve Amerikan askerini bölgeden çıkardı. 1949'dan beri Türk eğitim sistemini Amerikan kontrolü ne veren "Fulbright Eğitim Komisyonu"nu lağvetmek için çalışmalar başlattı. Bir başbakan olarak bölgesel olayları izah ve analiz ediyorken emperyalizm ve siyonizm (doğal olarak Amerika ve İsrail) ile izah ediyordu. Necmettin Erbakan'ın hükümetten uzaklaştırılmasına nedeni ne irticadır ve ne de laiklik. İslam İnkılabı ile olan direkt ya da dolaylı ilişkiler onun Amerika-İsrail ortak yapımı bir darbeye maruz kalmasına sebebiyet vermiştir. Amerika ve İsrail'in komplolarında mümkündür ki, darbecilerin kendileri bile bu hakikati kavramaktan uzak olabilirler.

Kapatılan Refah Partisi'nin en yetkin şahsiyetlerinden Oğuzhan Asiltürk daha sonra katıldığı bir televizyon programında "Necmettin Erbakan'a dayatılan kararlar kesinlikle askerler tarafından hazırlanmadı. Bu kararlar, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda hazırlanıp elçiliklerine gönderilen 18 maddelik bir ultimatoddu. Erbakan bunları okuduğunda çok şaşırды ve "bu maddeleri bu memleketin evladı olan bir Müslüman yazmaz. Bu askerın işi değil" dedi. Daha sonra gerçekten bu maddelerin yer aldığı Amerika'dan çıkan Kripto önümüze geldi" dedi.

28 Şubat Postmodern Askeri Darbesi üzerine çalışan uzman ve araştırmacılar, 28 Şubat Darbesi ve ardından yaşanan süreçte ilk kez İsrail'in bu denli etkin ve faal olduğuna dikkat çekmektedirler. İsrail'in ontolojik olarak İslam İnkılabı ve Direniş Ekseni ile düşman olduğu gerçekliği de masaya konduğunda 28 Şubat Darbesi ile "Amerika ve İsrail" in neyi hedeflediği açıklığa kavuşmuş olur.

28 Şubat baskı ve sindirme süreci

Refahiyol Hükümetinin düşmesinin ardından 30 Haziran 1997 ile 18 Kasım 2002 arasında kurulan Mesut Yılmaz ve Bülent Ecevit başbakanlığında ki üç ayrı hükümet, askerlerle tam bir uyum içerisinde ülkede bir cadı avı başlatıldılar. Başörtüsü gibi birçok ritüel irtica ile ilişkilendirilerek mütedeyyin insanlar için eğitim ve çalışma hayatı başta olmak üzere sosyal, siyasal, ekonomik ve kültür hayatı bir cendereye dönüştürüldü Ayrıca Atatürkçülük ve laiklik adına

birçok rijit ve itici ritüel, iş ve eylem zorla eğitim, sosyal ve kültürel hayata dayatıldı.

28 Şubat Postmodern Askeri Darbesinin hemen ardından Milli Güvenlik Kurulu'nun 28 Şubat 1997 tarihli kararlarının uygulanıp uygulanmadığını denetlemek için Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde Batı Çalışma Grubu (BÇG) adlı bir yapı kuruldu. Yapının fikir babası bu dönem tüm ipleri elinde tutan Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik Bir idi. Çevik Bir'e darbe sürecinin devam ettiği Ekim 1999'da Washington merkezli Musevi Ulusal Güvenlik Enstitüsü (JİNSA) tarafından "Türk-Amerikan ve Türk-İsrail ilişkilerine yaptığı katkılardan dolayı" uluslararası liderlik ödülü verildi. Batı Çalışma Grubunun 28 Şubat sürecinde 6 milyona yakın insanı fişlediği iddia edilmektedir.

1999-2000 yıllarında sansasyonel bir şekilde askeriye, emniyet, medya üçgeninde Selam-Tevhid ya da Selam-Tevhid Kudüs Ordusu olarak isimlendirilen bir operasyon ile İslam İnkılabı'nın önemseyen anti Amerikancı antisyonist gruplara operasyon yapıldı. Daha öncelerden işlenmiş ve aydınlatılmamış (ya da aydınlatılmamış) Bahriye Üçok (1990), Uğur Mumcu (1993) ve Ahmet Taner Kışlalı (1999) cinayetleri üzerlerine atıldı.

28 Şubat Postmodern Askeri Darbesinin zemin hazırlanması gerçekleşmesi ve ardından yaşanan süreçte hiç şüphesiz en etkin yapılardan biri "Gülen Cemaati / Hizmet Hareketi (FETÖ)" dür. Gülen Cemaati süreçten güçlenerek özellikle de ordu ve emniyet içinde çok derin bir şekilde örgütlenip kadrolaşarak çıktı.

1997-2002 arasındaki baskı, sindirme, İslami ritüelleri yasaklayıp sözde Atatürkçü ve laik ritüel dayatmaları 1939-1950 İnönü dönemi ile karakter olarak çok benzemektedir. 1950'de "muhafazakar, milliyetçi, demokrat" kimliği ile Demokrat Parti'nin iktidara gelip Amerika ile tam bir uyum göstermesi gibi 2002'de "muhafazakar, milliyetçi, demokrat, İslamcı" kimliği ile AK Parti iktidara geldi.

AK Parti dönemi (2002-2020) Türk Amerikan askeri ilişkileri

Halkın ekonomik ve siyasi krizler ile 28 Şubat sürecinin hayatın her alanındaki baskı ve müdahalelerden bunaldığı ve sosyal buhranların yaşandığı bir süreçte bugünde ülkeyi yönetmekte olan AK Parti, Kasım 2002'de iktidara geldi. AK Parti iktidarının hemen başında Amerika ve Avrupa Birliği'nden tam bir destek sağlandı. Bir dizi reform hareketi gerçekleştirildi. Krizler ve baskılardan bunalmış Türk toplum ve kamuoyunun sapla samanı ayıracak ne dikkati ne de isteği vardı. AK Parti askeri olarak önce devrimsel bir reform ile Milli Güvenlik Kurulu'nun (MGK) yapısını değiştirdi.

MGK değişik isimlerle özü itibarıyla 1933 yılından beri var olan bir kurumdur. Tüm zamanlarda hükümet üstü bir kurum olagelmış olan Milli Güvenlik Kurulu'nun yapısı da yine tüm zamanlarda salt çoğunluk olarak askerlerden (Genelkurmay Başkanı, Kuvvet ve Ordu Komutanları) oluşuyordu. MGK'nın hazırladığı Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB) Türk kamuoyunda "kırmızı kitap, kırmızı anayasa, gizli anayasa" olarak bilinmektedir. Milli Güvenlik Kurulu özellikle darbe süreçlerinde mutlak güç mutlak otorite şekline dönüşüyor sivil (seçilmiş) hükümetlerin amiri pozisyonunda hareket ediyordu. AK Parti 15 Ocak 2003 tarihinde (iktidara gelişinin henüz ikinci ayında) çıkardığı bir kanunla Milli Güvenlik Kurulu'nun görev ve yapısında değişikliğe gitti. Başbakan Yardımcıları ile Adalet Bakanının da kurul üyeliğine alınması ile kurul çoğunluğu siviller lehine değiştirildi. Ayrıca Milli Güvenlik Kurulunun kararları bağlayıcılıktan çıkarılarak "tavsiye" kararlarına dönüştürüldü.

Milli Güvenlik Kurulu'nun yapısı ile ilgili olarak 2018 yılında daha da devrimsel bir düzenleme yapıldı. 15 Temmuz 2018 tarihinde yapılan düzenleme ile Milli Güvenlik Kurulu'nun iş ve işlemlerinin takibi Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğine (sivil) tevdi edildi. Düzenleme ile MGK'nın sivil yapısı güçlendirilmiş, kurul üzerinde cumhurbaşkanının yetkisi mutlak hale getirilmiştir.

II. Körfez Savaşı ve I. Mart Tezkeresi olayı

AK Parti'nin iktidara geldiği günlerde Amerika Irak'ı işgal etmek için paravan olarak çok uluslu bir koalisyon kurma girişimlerinde idi Amerika, Irak işgalini Türkiye üzerinden gerçekleştirmek istiyordu. AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Aralık 2002'de ABD Başkanı Bush'la görüşerek Irak Harekatı'nı kolaylaştıracağı sözünü vermişti. "Biz özveride bulduk şimdi taleplerimizin karşılanmasını bekliyoruz" diye demeç vermişti.

Amerika 60.000 asker 355 uçak ve 65 helikopterini Türkiye topraklarında konuşlandırarak peyderpey Irak'a saldırmak için cephe oluşturmayı öngörüyordu. Sonrası ise bilinmezlikler ile dolu idi. 6 Şubat 2003 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan "Türkiye'deki askeri üs ve tesislerin yenilenmesi ve geliştirilmesi için ABD teknik personelinin üç ay Türkiye'de bulundurulması" tezkeresi AK Parti oyları ile kabul edildi. Bundan cesaret alan Amerika henüz TBMM karar almamış olmasına rağmen 522 zırhlı aracı İskenderun limanına indirdi. Daha sonra açığa çıkan belge ve bilgilere göre Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök hükümet ile hemfikir ancak hükümet ve Genelkurmay'ın istediği olmadı ve TBMM "1 Mart Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Tezkeresi"ni reddetti.

BOP, 2007 E-muhtıra ve askeri davalar

İlk kez 7 Ağustos 2003'te dönemin ABD Başkanı George W Bush'un Ulusal güvenlik danışmanı Condolezza Rice

tarafından “Transforming The Middle East” başlığı ile Washington Post Gazetesinde yayınlanan makale ile kamuoyuna tanıtılan, “Atlantik’ten Hint Okyanusuna 22 ülkenin sınır ve rejimini değiştirmeye hedef alan BOP / Büyük Ortadoğu Projesi, Amerika’nın 21. yüzyılda sahneye koyduğu ilk büyük Emperyalist proje idi. Amerika’nın güdümündeki proje başkanlığına İspanya Başkanı Rodriguez Zapatero ile birlikte Türkiye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan getirildi. BOP’un bir de yasal maskesi vardı: “Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı Projesi”. Projenin ilk zamanlarında gerek Erdoğan ve gerekse AK Parti ve gerekse hükümet bundan büyük bir övünç duyuyorlardı. Erdoğan 2004-2009 arası tam 32 farklı etkinlikte BOP eş başkanı olduğunu övünçle dile getirdi.

Bu türden projelerde Amerika’nın çıkar ve hedeflerini bir ya da birkaç madde ile sınırlamak doğru olmamakla birlikte Amerika’nın BOP’tan ana beklentisi İslam İnkılabı’nın çevrelemek, Direniş Eksenini zincirini koparmak ve zayıflatmak, İsrail’i meşru ve güçlü kılmaktır. Türk hükümetinin Osmanlıcı ve hilafetçi hülyaları öylesine derin ve tatlıydı ki Amerikan çıkarları ile örtüşmekte bir beis görmüyordu.

27 Nisan 2007’de Genelkurmay kurumsal internet portalı üzerinden bir bildiri yayınladı. Hükümete uyarı niteliği taşıyan bildiri internet üzerinden yayınlanmış olması dolayısıyla “E-Muhtıra” olarak isimlendirilmiştir.

27 Nisan 2007 E-Muhtırası gerek Milli Güvenlik Kurulu’nun yapısal ve görev sınırlarının değişimi gerek AK Parti hükümetinin güçlülüğü ve gerekse sivil toplumun karşı koyuşu dolayısıyla daha önceki benzerleri ile aynı etkiyi açığa çıkaramadı. Hatta Ak Parti yaklaşan seçim için bu olayı bir bayrağa dönüştürerek büyük bir seçim zaferi kazandı. Ancak buna rağmen tarihsel bir kırılma olduğu, ardından yol açtığı dalgalanmalar dolayısıyla aşikardır. E-Muhtıradan bir hafta sonra (5 Mayıs 2007) Başbakan Erdoğan ile Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt İstanbul Dolmabahçe’de 135 dakika süren bir görüşme gerçekleştirdiler. Görüşmenin içeriği kamuoyuna açıklanmadı.

Taraflar “bizimle mezara gidecek” açıklamasını yaptılar. Gerek görüşme ve gerekse görüşme sonrası yapılan açıklamalar dolayısıyla E-Muhtıra Türkiye kamuoyunda bir muammaya dönüşmüş ve üzerindeki sis dağılmamış durumdadır. Büyükanıt’ın FETÖ yani Amerika’nın Ordu, istihbarat ve emniyet içerisinde çok tehlikeli boyutlara ulaştığına dair bilgi dosyası paylaştığı ve Erdoğan ile bunları tasfiye etmek konusunda anlaştıkları iddiaları da gündemde her zaman önemli bir yer edinmiştir.

E-muhtıradan birkaç ay sonra Gülen Cemaati / FETÖ medyası ve yine FETÖ’nün ordu, istihbarat ve emniyet içerisindeki uzantılarının başını çektiği, ancak liberaller, liberal Solcular ve İslamcıların da kayıtsız destek verdiği orduya karşı eşi benzeri daha önce hiç olmamış bir dizi operasyon başlatıldı. Davalar açıldı. Bahsi geçen gruplar, düşünceler, Türkiye’de askeri vesayetın yıkılış sürecine girdiğini daha demokratik daha özgür bir Türkiye’ye doğru yol alındığını iddia ediyorlardı.

Davalarının en meşhuru Ergenekon davasıdır. İddia, “ordunun 2003-2004 yıllarında hükümeti silah zoru ile devirip anti demokratik yollarla devlet idaresini ele geçirmeyi planlayıp ve bu çerçevede Sarıkız, Ayışığı, Yakamoz, ve Eldiven kod adlı darbe planları hazırlamış” olması idi. Ayrıca Balyoz Davası, İnternet Andıcı Davası, Askeri Casusluk ve Şantaj Davası gibi davalar çerçevesinde yüzlerce üst düzey komutan ile siyaset, akademi, sivil toplum hayatında tanınmış ve etkinliği olan yüzlerce şahsiyet tutuklandı ve birçoğu idam (ağırlaştırılmış müebbet hapis) ile yargılandı.

Yüzlerce üst düzey asker bir yandan tutuklu olarak yargılanıyor bir yandan da her Ağustos ayında yapılan Yüksek Askeri Şura (YAŞ) kararları ile ordudan ilişkileri kesiliyordu. 2011 yaş toplantısı öncesi dönemin Genelkurmay Başkanı Işık Koşaner ve üç kuvvet (Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanı) YAŞ kararlarına imza atmamak için istifa ettiler.

15 Temmuz 2016 FETÖ darbesi girişiminin ardından açığa çıkan belge ve bilgiler ışığında 2007-2016 sürecinde orduya karşı yürütülen operasyonlarda “Avrasyacı, ulusalçı, Kemalist” yani “antiemperyalist komutanların” hedef alındığı ve yerlerine getirenlerin neredeyse tamamının FETÖ (dolayısıyla CIA ile) iltisaklı olduğu açığa çıktı. 2016 sonrası bu davaların tümü berat ile sonlandırıldı. Mağdurların birçok hakları geri iade edildi. Emekliliğini isteyenler olduğu gibi birçok subay da ordudaki görevine geri döndü. Emekli olan subayların bir bölümü siyaset medya ve akademik çevrelerde faaliyet göstermeye başladılar.

Kozmik Oda olayı

Türkiye kamuoyu sansasyonel askeri davalar ile yatıp kalkıyorken 2009 yılı Aralık ayı ortasında öncekileri unutturacak yeni bir krize uyandı. Başbakan eski Yardımcısı Bülent Arınç’a, suikast yapılacağı iddiası ile önce üst düzey bazı komutanlar gözaltına alındı. Ardından Seferberlik Tetkik Dairesi’nin Ankara Bölge Başkanlığı bünyesinde devlet sırlarının korunduğu “kozmetik oda”ya girildi. Bir grup savcı Kozmik oda’da günler süren arama ve tarama faaliyetleri gerçekleştirdi. Savcılar özellikle 11 ve 16 numaralı odaları aramak ve bu iki odada bulunan hard disklerini inceleyip kopya almak için üst üste mahkeme kararları çıkarttılar. Olay hükümet, genelkurmay, adliye, medya dörtgeninde bir devlet krizine dönüştü. Genelkurmay’ın büyük bir direnç göstermesi sonucu ilgili hard disklere savcılar o zaman için ulaşamadı. Ancak devam eden davanın nihayetinde ilk olaydan yaklaşık 4.5 yıl sonra 16 Mart 2013’te savcılar peşlerinde oldukları hard diskleri inceleme ve kopyalamayı başardılar.

15 Temmuz 2016 sonrasında soruşturmayı yürüten savcılarının tümünün FETÖ ile iltisaklı olduğu açığa çıktı. Bir kısmı tutuklandı ve bir kısmı yurt dışına kaçtı. Türk kamuoyunda savcılarının elde ettikleri bilgi, belge ve kopyaları Amerika (ve İsrail) ile paylaştıklarına daha doğrusu oraya ulaştırdıklarına dair çok güçlü bir kanaat vardır. Askeriye açısından olayın merkezinde yer alan dönemin Genelkurmay İstihbarat Daire Başkanı General İsmail Hakkı Pekin ve olayın üzerinden patlak verdiği Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda görevli Albay Erkan Büyükköprü kozmik oda olayını ayrı ayrı kitaplaştırdılar.

Albay Erkan Büyükköprü, olayı; “Özel Kuvvetler 1952'de bir kanunla kuruluyor. Seferberlik teşkilatı Soğuk Savaş döneminde Sovyet işgaline karşı Amerika'nın TSK'ya yerleştirdiği bir sistem. 1990'lı yıllardan itibaren Silahlı Kuvvetler, ABD'ye ‘Tamam, biz yapıyı kurduk, size ihtiyacımız yok’ diyor, yapının dışına çıkarıyor. Ben görev yaptığımda da ABD bu işin hiçbir yerinde yoktu. ABD, teşkilatın geldiği noktayı görmek ve sistemi şu anda olduğu gibi bertaraf etmek istedi ve FETÖ'yü de maşa olarak kullandı.” şeklinde özetlemiştir.

Albay Erkan Büyükköprü, olayın yargı sürecinde “kozmetik oda” olayını başlatan mailin Amerika / Michigan / Port Huron bölgesinden yapıldığını TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) raporları ile ispat etmeyi başarmıştır.

Libya müdahalesi ve Suriye savaşı

Türkiye'de orduya dönük siyasi, adli ve medya operasyonlarının ardı ardına yürütüldüğü süreçte etkileri kesinlikle küresel olan iki gelişme yaşandı. 15 Mart 2011'de Suriye iç savaşı başladı. 19 Mart 2011'de ise NATO'nun Libya müdahalesi. Her iki gelişmede de Türkiye başroldeydi. Suriye Vekalet Savaşı için “tekkfirli cihadistlerin” uzun süredir Türkiye'de eğitildiğini açığa çıkı.

Askeri eğitimin Türkiye'de almış olan Muammer Kaddafi, 1969'da yaptığı askeri darbe ile yönetime gelmiş ve 42 yıldır da elinde tutmakta idi. Kaddafi'nin tüm zamanlarda Türkiye ile ilişkisi iyi olmuştur. Türk müteahhitlerinin dünyada en fazla iş yaptıkları ülkelerden biri Kaddafi Libya'sı idi. Ancak Amerika Kaddafi'nin BOP çerçevesinde kullanım süresinin dolduğunu düşünmekteydi. Operasyon için İzmir Çiğli Hava Limanı seçilmişti. Özellikle 1974 Kıbrıs Harekati sırasında Türkiye'ye kritik yardımlar yapmış olan Kaddafi'ye Türkiye'nin teşekkürü Amerika ve NATO uçakları göndermek oldu. Kaddafi'nin ölümü ile Libya'da iç savaş patlak verdi. Türkiye iç savaşta da taraf olarak gerginliğin ve savaşın bir parçası olmayı seçti.

Suriye Vekalet Savaşı 21. yüzyılın ilk çeyreği itibarıyla dünyadaki en etkin olay olarak kabul edilebilir. Suriye Vekalet Savaşı, şüphesiz BOP projesinin en önemli sahnesiydi. Türkiye, orduya karşı tarihi davaların yürütüldüğü bir süreçte başlatılan Suriye Savaşı'nın baş aktörü idi. Suriye Vekalet Savaşının küresel olarak Amerika, İsrail ve AB çıkarlarına hizmet ettiği bugünden bakıldığında net bir fotoğraftır. Suriye Vekalet Savaşı üzerinden Türk kamuoyunda uzun süre Lübnan Hizbullah'ı, Esad ve İran İslam Devrimi'ni şeytanlaştırma operasyonları yürütüldü. Mezhepçilik zaman zaman çok yukarıya tırmandırıldı. Şii, Alevi ve İslamcı antiemperyalist toplumlar baskı ve sindirme hissiyle yaşamak zorunda kaldılar.

AK Parti FETÖ ayrışması ve 15 Temmuz

AK Parti iktidara geldiği ilk günden itibaren daha sonra Milli Güvenlik Kurulu tarafından “Fethullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanması” (FETÖ /PDY) olarak isimlendirilen ve terör örgütleri listesinin ilk sırasına konan “Gülen Cemaati” ile tüm alanlarda birlikte hareket etmişti. Avrupa Birliği normları kapsamında yapılan reform paketleri ve orduya dönüp operasyonların en büyük destekçisi ve hatta çoğu kez planlayıcısı Gülen Cemaati'ydi. 1960 ortalarından itibaren CIA / NATO şemsiyesi (Komünizm ile Mücadele Derneği) altında başlayan yolculuk, 1980 askeri darbesi ile büyük bir sıçrama gerçekleştirerek ulusal örgütlenmesini tamamlama, 1991 SSCB'nin dağılması sonrası ise küresel açılım ile tamamlandı.

Gülen Hareketi (FETÖ) halen dünyadaki en büyük STK yapılanmalarından biridir. 170'den fazla ülkede faaliyetlerine devam etmektedir. Hükümet, Suriye müdahalesi, ordu davaları ve diğer birçok gelişmede FETÖ'cü subay, kurmay ve diğer bileşenleri ile tam bir uyum içerisindeydi.

Ancak orduya açılan davalar, cemaatin ekonomik, sosyal ve siyasi gücünün AK Parti'yi baskılamaya başlaması üzerine Cemaat ile AK Parti arasında bir güç ve rekabet gösterisi açığa çıktı. Önce Şubat 2012'de MİT krizi patlak verdi. Cemaat, Emniyet ve adliyedeki adamları eli ile Erdoğan'ın en sadık adamlarından MİT Başkanı Hakan Fidan'ı tutuklama girişimi denedi. Fakat hükümet bunu savuşturdu. Yaklaşık bir yıl sonra Aralık 2013'te cemaat bu sefer rüşvet ve yolsuzluk skandalını patlattı. Cemaat yine Emniyet ve Adliyedeki adamları eliyle hükümetin 4 bakanına dair bir dizi gizli belge ve görüntüyü basınla paylaşarak büyük bir operasyon başlattı. İran kökenli işadamları Rıza Sarraf ve Babek Murtaza Zencani'nin de isimleri operasyonun merkez noktasındaydı. Hatta ilerleyen günlerde İran eski Cumhurbaşkanı Ahmedinejad'ın ismi de yasadışı altın ticareti dolayısıyla sıklıkla söz konusu edildi. Ayrıca hükümet İran ile yasadışı ticaret yapmak ve ambargoları delmekle suçlandı. Hükümet yıpranmasına ve çok güç durumlara düşmesine rağmen bu krizi de savuşturmayı başardı. 17/25 Aralık 2013 rüşvet ve yolsuzluk operasyonunun ardından hükümette cemaate karşı sertleşti ve onunla artık kamuoyu önünde mücadele etmeye

başladı.

15 Temmuz 2016'da Gülen Cemaat'i Ordu ve Emniyetteki uzantıları ile bir darbe girişiminde bulundu. Halkın karşı koyması ile darbe girişimi savuşturuldu. 15 Temmuz 2016'nın hala Türk kamuoyunda tartışılan ve aydınlatılmayı bekleyen bir dizi noktası var. Ancak bu haliyle de 15 Temmuz'un tarihi bir kırılmayı temsil ettiği bir realitedir. O güne kadar Türkiye'nin son 35 yılına tamamı ile damga vurmuş Gülen Hareketi, Milli Güvenlik Kurulu tarafından terör örgütü ilan edildi. Ayrıca MGSB / Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde Türkiye için öncelikli tehdit sıralamasına PKK'nın da önüne geçirilip birinci sıraya yükseltildi. FETÖ elebaşısı Fethullah Gülen'in Amerika'dan iadesi talep edildi. Ancak bu talep şimdiye kadar hiçbir karşılık görmedi.

15 Temmuz sonrası devlet kurumlarında FETÖ ile ilişkili olanlara dönük büyük bir işten çıkarma ve fişleme operasyonu başlatıldı. 21 binden fazla Subay ve Astsubay Ordudan ihraç edildi. 15 Temmuz sonrası Kamu Kurum ve kuruluşlarında ihraç edilenlerin sayısı 125.000 kişiden fazladır. 78'i İl Emniyet Müdürü olmak üzere 41.000 polis ve polis amiri 33.000 öğretmen 7.000 hakim ve savcının görevine son verildi. FETÖ'nün ideolojik ve akidevi olarak mutlak bir Amerikancı olduğu bizatihi kendisi tarafından sözle yazıyla ve eylem ile yüzlerce kez deklare edildiğini göz önüne alırsak Orduda Amerikancı kanadın büyük bir darbe yediği şüphesizdir.

15 Temmuzun açığa çıkardığı bir başka toplumsal dalgada “Avrasyacı” olarak adlandırılan ve “Rusya, İran ve Çin” ile dayanışmayı önceleyen gerek subay ve gerekse siyasilere olan sempati ve duyarlılığın yükselmiş olmasıdır.

Sonuç

Olup biten her şeye rağmen elde bulunan yalın gerçeklerin birincisi, Türkiye halen bir NATO ülkesidir. İkincisi, Türkiye-Amerika askeri ilişkilerini çok kapsamlı ve bağlayıcı bir şekilde belirleyen 1980 tarihli SEİA (Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması) yürürlüktedir. Üçüncüsü, Amerika'nın Türkiye'de gerek NATO kapsamında ve gerekse ikili anlaşmalar yoluyla kullandığı birçok üs ve tesis vardır. Dördüncüsü, Amerika'nın Türkiye'de siyasi, sosyal ve ekonomik nüfuzu, askerin nüfuzun da garantörü görevini yapmaktadır. Beşincisi, Amerika halen Türkiye'nin stratejik müttefikidir. Altıncısı, Türk-Amerikan krizleri bu zaman kadar hep pragmatizm sınırında kaldı ve hiçbir zaman ontolojik bölgeye geçemedi. Yedincisi, akademisi, medyası, sivil toplumu, siyaseti ile Türkiye toplum ve kamuoyunda NATO ve Amerika ile ilişkilerin koparılmasını isteyip savunacak ne fikri bir derinlik ve ne de bir pratik vardır.

Buna karşın sayısal olarak az imkan olarak sınırlı olmakla birlikte etkinlik olarak güçlü fikri olarak derinlikli antiemperyalist anti Amerikancı bir damarın toplumun her katman ve kesiminde olduğu gibi askeriye içerisinde de varlığı bir gerçeklik. Ayrıca tüm bölgede yükselen antiemperyalist dalganın Türkiye toplumu ve ordusunu es geçip etkilemediğini düşünmekte akılcı değil. Ve yakın zamanda o ya da bu şekilde ordudan ayrılmış birçok üst rütbeli komutanın kamuoyu önünde açıktan “Avrasyacılık”ı yani “Rusya, İran ve Çin” ile işbirliğini savunuyor olması da onların devamının halen aktif görevlerde olduğunun delili.

Bu ikilem bu paradoksun varlığını şimdilik koruyacağı gözüküyor. Ancak Ortadoğu'da tüm kaderlerin birbirine paralel ve eklemli olduğunu da hatırdta tutmamız gerekir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akner, N. (2014). Uluslararası Medya Emperyalizmi. İstanbul: Hükümdar

Altındal, A. (2018). Kültür Emperyalizmi. İstanbul: Destek Yayınları

Armaoğlu, F. (2017). Türk-Amerikan İlişkileri 1919-1997. İstanbul: Kronik

Atatürk, M.K. (2007). Nutuk. Ankara: Yarım Elma

Aydın, M. (2008). Bulgarlar ve Ermeniler Arasında Amerikan Misyonerleri. İstanbul: Yeditepe

Behramoğlu, N. (1973). Demokrat Parti Dönemi Türkiye Amerikan İlişkileri. İstanbul: Yar yayınları

Bolay, S.H. (1997). Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü. İstanbul: Akçağ

Bölme, S. M. (2012). İncirlik Üssü ABD'nin Üs Politikası ve Türkiye. İstanbul: İletişim

Büyükköprü, E.Y. (2020). Kozmik Albay. İstanbul: Kırmızıkeddi

Coşkun, Y. (2019). Türkiye-ABD İlişkilerinde ABD Dışişleri Bakanlarının Türkiye Ziyaretleri. Ankara: İdeal Kültür Yayıncılık

Çelenk, N. (2006). Amerika'nın İslam'ı. İstanbul: İlgi Yayınları

Çetin, N. (2018). Amerikan İslamcılığı. Ankara: Yade Kitap

Çetinkaya, H. (2011). Soros'un Çocukları. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları

Davutoğlu, A. (2001). Stratejik Derinlik. İstanbul: Küre Yayınları
Değer, M.E. (2014). Oltadaki Balık Türkiye. Ankara: Kilit Yayınları
Dikmeci, O. (2020). Kuşatılmış Bir Ülke: Washington'daki Türkiye. Ankara: Gece Kitaplığı
Erbakan, N. (2016). Davam. Ankara: Milli Gazete Ankara Kitap Kulübü
Eşel, G. (2016). Amerikan Barış Gönüllüleri ve Türkiye'deki Faaliyetleri. İstanbul: İleri Yayınları
Gencer, A.İ., Örenç, A.F., Ünver, M. (2008). Türk-Amerikan Silah Ticareti Tarihi. İstanbul: Doğu Kütüphanesi
Gezici, A. (2015). Dünyayı Yöneten Gizli Örgütler. Ankara: Tutku
Gültekin, M. (2017). Türkiye-ABD İlişkilerinin Psikolojisi. İstanbul: Pınar Yayınları
Gündem, M. (2005). Fethullah Gülen'le 11 Gün. İstanbul: Alfa
Jenkins, Tricia. (2014). CIA ve Hollywood. İstanbul: Matbuat
Kaleli, L. (2019). Amerika Türkiye. İstanbul: Asya Şafak Yayınları
Kıyanç, S. (2020). CIA ve Türkiye'de Darbeler. İzmir: Duvar
Kissenger, H. (2014). Dünya Düzeni. İstanbul: Boyner Yayınları
Kurtuluş, R. (2019). Türkiye Ekonomisi. İstanbul: Destek Yayınları
Kurtuluş, R. (2016). Evanjelizm Tanrısı Kıyamete Zorlamak. İstanbul: Asi Kitap
Kutay, C. (2014). Mustafa Kemal ve Amerika. İstanbul: abm
Kuzu, A. (2017). Dünyayı Yöneten Üst Akıl Bilderberg. İstanbul: Kariyer Yayınları
Kuzu, A. (2016). Ölüm İmparatorluğu Rockefeller Ailesi. İstanbul: Kariyer Yayınları
Kuzu, A. (2016). Atatürk'ü Kimler Öldürdü. İstanbul: Kariyer Yayınları
Meşe, E. (2017). Komünizmle Mücadele Dernekleri. İstanbul: İletişim
Meydan, S. (2019). Yüzyılın Kitabı. İstanbul: İnkılap
Mumcu, U. (2019). Tarikat Siyaset Ticaret. Ankara: um:ag
Nevins, A., Commager, H.S. (2019). ABD Tarihi, Ankara: Doğu Batı Yayınları
Orkunt, S. (1978). Türkiye-ABD Askeri İlişkileri. İstanbul: Milliyet Yayınları
Özakıncı, C. (2020). İblisin Kiblesi. İstanbul: Otopsi Yayınları
Özkan, K. (2016). Milli Mücadele Dönemi Türkiye-ABD İlişkileri. İstanbul: Ötüken
Parlar, S. (2007). Emperyalist Müdahale Doktrinleri ve NATO. İstanbul: Bağdat Yayınları
Pekin, İ.H. (2015). Kozmik Oda. Ankara: Kyrhos
Poyraz, E. (2016). Amerika'daki İmam. Ankara: Altaylı
Sander, O. (2016). Türk-Amerikan İlişkileri 1947-1964. Ankara: İmge Yayınları
Saunders, F.S. (2020). Parayı Verdi Dödüğü Çaldı Sanat ve Edebiyat Dünyasında CIA Parmağı,
Selçuk, E.K. (2018). Mücadeleciler. İstanbul: İletişim
Sırma, İ.S. (2019). Sömürü Ajanı Amerikan Misyonerleri. İstanbul: Beyan
Soykan, T. (2020). Baronlar Savaşı. İstanbul: Kırmızıkeddi
Şahbenderoğlu, V. (2019). Türkiye ABD İlişkileri ve Ortadoğu. Eskişehir: Dorlion
Ankara: İmge
Terkoğlu, B., Pehlivan, B. (2020). Cendere. İstanbul: Kırmızıkeddi
Tunçkanat, H. (2019). İkili Anlaşmaların İçyüzü. İstanbul: Alaca Yayınları
Türkman, S. (2007). ABD, Ortadoğu ve Türkiye. Ankara: Nobel
Uslu, N. (2016). Çatlak İttifak 1947'den Günümüze Türk Amerikan İlişkileri. Ankara: Nobel
Yalçın, S. (2013). Erbakan. İstanbul: Kırmızı Kedi
Yetkin, Ç. (1995). Türkiye'de Askeri Darbeler ve Amerika. Ankara: Ümit Yayınları
Yıldız, M. A. (2014). ABD Emperyalizmi ve Ortadoğu. Ankara: İmge
Yıldız, N. (2001). Anadolu'da Amerikan Okulları. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları
Yıldız, Ö. (2017). Anadolu'da Amerikan Misyonerleri. İstanbul: Yeditepe
Yılmaz, S. (2017). Türkiye'deki Amerika. Ankara: Kaynak Yayınları
Yılmaz, S. (2011). Terör ve Türkiye Düşünce Strateji Eylem. İstanbul: Kum Saati Yayınları
Zileli, Ü. (2020). Karşı Devrimin Kısa Tarihi. İstanbul: Sia Kitap

Linkler

32. Gün Arşivi (2019, Ekim). Değişmeyen Müttefik ABD | 1920'lerden 2000'lere Türkiye-ABD İlişkileri. [Görsel Belgesel]. Youtube.com. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=u1ZNH54JD2Y&t=2130s>
Akalin, C. (?), Missouri'nın ziyaretinin tarihsel anlamı. [Online Dergi]. Dergipark.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/9930>
Akin, A. (2020, Mayıs), Kadir Mısıroğlu İle Hatıram. [Görsel Anlatı]. Youtube.com. Elde edilme tarihi: 01 Aralık

2020, <https://www.youtube.com/watch?v=dmEN0g9FddM>

Altay, S. E. (2019, Haziran). Çerçeveleme Kuramı: 27 Nisan E-Muhtıra Haberlerinin Türk Yazılı Basında Sunumu. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1172364>

Armaoğlu, F. (1996, Nisan). Amerikan Belgelerinde 27 Mayıs Olayı. Belleten. Cilt LX, Sayı 227, Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://belleten.gov.tr/tam-metin/2377/tur>

Atağenç, İ.Ö, Toprak, N.G. (2019, Temmuz). Türk-Amerikan İlişkilerinde 12 Temmuz 1947 Antlaşması ve Türk Siyasal Hayatına Etkileri. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/741672>

Balcı, A. (2019, Haziran). Demokrat parti ve cumhuriyet halk partisi dönemlerinde Türkiye'nin NATO'ya giriş denemeleri ve Türkiye'nin NATO'ya girişi 1945-1960. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/746440>

Başlamışlı, M. (2018, Haziran). Amerikan Belgelerine Göre 12 Mart Muhtırası'na Giden Yolda Haşhaş Sorunu. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/484695>

Bayram, M. (2015). Soğuk Savaş Dönemi Türk-Amerikan İlişkilerinin Sürekliliğinde Askerî Darbelerin Rolü. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/233789>

Bölme, S. M. (2012, Temmuz). Soğuk Savaş'ta NATO-ABD-Türkiye Üçgeninde Askeri Üsler: Süreklilik ve Değişim. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/540205>

Demirel, T. (?). 12 Eylül'e Doğru Ordu ve Demokrasi. [Online Dergi]. Dergipark org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/36234>

Elmas, T. (2017, Haziran). 1975 - Türkiye Bütün Amerikan Üslerine El Koydu. [Online Dergi]. Umranhareketi.com. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <http://www.umranhareketi.com/sayfa.php?detay=-a12f>

Gürses, Ü. (2015, Aralık). Haşhaş Ekimi Krizi. [Online Dergi]. tdpkrizleri.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://tdpkrizleri.org/index.php/1972-1973-hashas-krizi>

Güvenç, S. (2012, Mayıs). Türkiye'deki Amerikan varlığı ve ikili anlaşmalar. [Online Gazete]. Evrensel.net. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://www.evrensel.net/haber/28569/turkiyedeki-amerikan-varligi-ve-ikili-anlasmalar>

İlyas, A. (2016, Yaz). 27 Mayıs Askeri Darbesi'nin Sancıları Ve Orduda Tasfiyeler 1960-1964. Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırma Dergisi, Yıl 11, Sayı 22. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://batman.edu.tr/Files/Scientific/61c058dd-287e-4431-b71c-0731b9e30a94.pdf>

Kavuncu, S. (2013, Haziran). 1990'larda Türkiye-ABD İlişkilerinde SEİA ve ABD Yardımı. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, Sayı 1 (123-148), Elde edilme tarihi: 20 Aralık 2020. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/321454>

Koca, M. (2018, Bahar). 68 Öğrenci Olayları ve Üniversitelerde Politik Şiddet. [Online Dergi]. Dergipark.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/546558>

Meydan, S. (2017, Ekim). Misuri zirhlisından Altıncı Filo'ya Türkiye'de Amerikancılık. [Online Gazete]. Sözcü.com. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://www.sozcu.com.tr/2017/yazarlar/sinan-meydan/misuri-zirhlisindan-altinci-filoya-turkiyede-amerikancilik-2050296/>

Okur, M. A., Güç, K. (2019, Ekim). Amerikan Belgelerinde Alparslan Türkeş: Kurgular ve Gerçekler. Milliyetçilik Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s. 60-77, Elde edilme tarihi: 15 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/842454>

Önal, T. (2017). 27 Mayıs İhtilali'nin Geride Bıraktıkları ve İnönü Hükümetleri Döneminin Önemli İç Siyasi Gelişmeleri (1961-1965). [Online Dergi]. Dergipark.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/396192>

Özkan, İ. (2020, Ekim). Mücadeleciler, sağ söylemi derinlemesine etkiledi. [Online Gazete]. Duvar.com. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://www.gazeteduvar.com.tr/ekin-kadir-selcuk-mucadeleciler-sag-soylemi-derinlemesine-etkiledi-makale-1501848>

Tavukçu, S. (2013, Mayıs). 27 Mayıs Darbesi, TSK'ya Yönelik Bir Operasyon muydu?. [Online Gazete]. Asder.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://asder.org.tr/alinti-yazarlarin-makaleleri/3154-27-mayis-darbesi-tsk--ya-yonelik-bir-operasyon-muydu?>

Tunahan, Ö. (2015, Yaz). 28 Şubat Süreci: 'Post-Modern Darbe'nin Sosyo-Politik Dinamikleri ve Toplum Desteği. [Online Dergi]. Dergipark.org. Elde edilme tarihi: 01 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/301322>

